

“ወዲኒ” መራሒ ሃገር!!

/ብፀጋይ ሓድሽ welwalo_waw@yahoo.com መቐለ /

“ወዲኒ” እትብል ቃል ቅድሚያ 1983 ዓ.ም አብ አስመራ ዕንባባ ተምሃራይ እናሃለኹ’የ ዝፈልግ። ሽዑኡ አብ ግዘ ደርግ ዝነበሩ ዝግበዩና መናእሰይ ደቂ አስመራ ‘ጭልጩል ዝርደኦ’ ብግልጣጡ ‘ፋሊል አብ ዝመሸዩ ንዝሓድር’ ሰብ “ወዲኒ” ዝብል ሳን እንትልጥፉሉ እሰምዕ ነበርኩ። ንሳቶም ጥራሕ እንትልጥፉሉ ጥራሕ ዘይኮነስ እቲ ዝተለጠፈሉ ብጭልጩል ወይ ብፋሊል ዝግለፅ ሰብ እውን እታ ሳን ወቓሕ ኢላቶ እንተተቐቢሉዎ “ወዲኒ” ኢሉ ይምሕል ምንባሩ እውን እዝክር። “ወዲኒ” ዝብል ቃል ዓረብ “አዝማሪና” ንዝብል ቃል ጥልያን “ወዲሹቕ” ንዝብል ቃል ትግርኛ “አራዳ” ንዝብል ቃል አምሓርኛን ዝትክእ ወይ ከዓ ዝመሳሰል ይመስለኒ። ዕዋላ ዝብል ቃል እውን ይዳረጎ እዩ “ወዲኒ” ንዝብል ቃል።

ብዕዋላይ’ዶ ክነብር’የ

ሓዳር ክገብር’የ።

ዝብል ጥንታዊ ደርፊ ወለድና’ኳ አዘኻኸረኒ።

“ወዲኒ” ዝብል ስያመ ለካቲት 2/1946 አቆፃፅራ አውሮፓ ተወሊዶም ን 30 ዓመታት ተጋዲሎም ካብ 1993 አቆፃፅራ አውሮፓ ክሳብ ሕዚ ንልዕሊ 22 ዓመታት ስልጣን መሪሕነት ብኢደ ወነኖም ብሒቶም ንዝርከቡ 67 ዓመት ዕድሚኦም ፕረሲደንት ኢሳይያስ አፈወርቅ እምጥኖም እዩ ኢሊ ከም አርእስቲ ተጠቐመሉ አለኹ። ሚካኤል እምባየ(አራንቺ) ዝበሃል ኤርትራዊ ደራሲ “ድርሳነ ደም” ዘርእስቲ አብ 2013 ዝፀሓፎ መፅሓፍ እንተንብብ ወዲንነትን ማፍያነትን ጠባያት ፕረሲደንት ኢሳይያስ አፈወርቅ ቅድሚኡ ካብ ዝነበረኒ ንላዕሊ ግልፂ ገይሩለይ እዩ። ፕረሲደንት ኢሳይያስ አፈወርቅ ንሚድያታት ዓዶም ቃለ-መሕትት ክህቡ እዮም ክበሃል እንተሎ፣ ሎሚኸ እንታይ ኢሎም ኮን ክሓማዙቹን ክሓዋዉሱን ይኸኑ? ኢሉ ክሰምዕ ዝህንጦ ሰብ ብዙሕ (ብፍላይ ኤርትራውያን) ከምዝኸውን ኣይጠራጠርን። ምክንያቱ ቁምነገር ምዝራብ ካብ ዝገድፍዎ ብዙሕ ስለዝኸኖም። (ብፍላይ ኩናት ኢትዮ-ኤርትራ ካብ ዝውልዑ ናብዚ)

ፕረሲደንት ኢሳይያስ አፈወርቅ ንለባማት አጉህዮም ንዓያሹ ድማ ደጋጊሞም አስሒቆም እዮም። ኩናት ኢትዮ-ኤርትራ ካብ ጉጉይ ግምት ተላሂሎም አጉዳይም ከብቅዑ ፀጥታ ከባቢታት ባድመ ንዘውሕሱ ብአፃብዕቲ ዝቐፀሩ ኢትዮ-ጵያውያን ደፊሮም ዓርሞና ደፊሩ ንባድመ ንዝተቐፃፀሩ

ሰራዊቶችም ብዝሽዓቶ ድፋዕ ትሕቲ ምድሪ ተአማሚኖም ንሓይሎም እናወደሱን እናሞገሱን፤ ኣብ ቲቪ ኤሪን ድምጺ ሓፋሽን፡-

“ ካብ ባድመ ወፃኝ ማለት፤ ፀሓይ ደጊማ ኣይትበርቅን ከም ማለትዩ” ኢሎም ምሒሎም ተገዚቶም፡፡ ብቐንዱ መልዓሊ ወራሮም ኣብ ኢትዮጵያውያን ዝነበሮም ዓቕን ዝሓለፎ ንዕቕትን ዘምባዕ ግምትን፤ ብፍላይ ድማ ኣብቲ ኣብ ምርግጋዕ ነፃነቶም ብፅንዓት ደው ዝበለ መንግስቲ ኢትዮጵያ ዝፈፀምዎ ጥልመትን እዩ ነይሩ እሞ፤ ሰራዊቶም ኣብ መዓልታት ተቐጥቂጡን ተዳዒኹን ካብ ባድመ ክባረርን፤ ንሶም ኣብ መድረኽ ዲፕሎማሲ ዓለም ተዋሪዶም ከም ዕቡድ ከልቢ ንሸምገልቶምን “ትጋገ ኣለኻ” ንዝበልዎምን እናሓለፉ ክናኸሱ ተራእዮም፡፡

ድሕሪኡ እውን እንተኾነ ንሃገርና ሓደ ግዜ ብሱዳን ሓደ ግዜ ብሶማሊያ እናጅለሙ ከዳኸሙዎ ዘይመሃዘዎ ዓይነት ተንኮልን ክፍኣትን የለን፡፡ እንተኾነ “ነፋዪያ ሓሞኸሽትሱ...” እናኾነ ንባዕሎም ተተመሊሱ እናለብለቦም ውርደት ተገዚሞም እምበር፡፡ ፕረሲደንት ኢሳይያስ ኣፈወርቅ ብሓሙዛቺ ጠባዮምን ፖሊሲኦምን ከም ኣብ ማእኸል ህልም ዝበለ ዱር ዝርከብ ገዳም ዝነብር ባሕታዊ ዓለም ኣግሊላቶም ብዓቕሊ ፅበት እናተሐማሱ ህዝብን ሃገርን ኤርትራን እናሓመሱ ዕድመ ስልጣኖም የናውሑ ኣለው፡፡ ዝዛረብዎን ዝሰርሕዎን ዘይፈልጡ “ወዲኒ” መራሒ ፕረሲደንት ኢሳይያስ ኣፈወርቅ ይኸተሉዎ ብዘለው ተናኻሳይን ተናዳፋይን ጠብላኞች ፖሊሲ ህዝቢ ብፍላይ ድማ መናእሰይ ኤርትራ ብሰደት ፍቕድኡ እናተዘርኡ ኣደዳ ማፍያታትን በላዕቲ ነብስን በረኻ ሲናይ ካብ ዝኾኑ ፀኒሖም እዮም፡፡ ሕዚ እውን ዝወርዶም ዘሎ ስቅያት ይቕፅል ኣሎ፡፡ ነዝን ካለእን ፀገማት ሃገረ ኤርትራ ክፈትሑ ዓቕምን ብቕዓትን ዘይብሎም “ወዲኒ” መራሒ ፕረሲደንት ኢሳይያስ ኣፈወርቅ ኣጋጣሚታት እናፈጠሩ ንሚድያታት ዓዶም ቃለ-መሕትት እንትህቡ ንህዝቢ ኤርትራ ዘለዎም ንዕቕት ካብ ምንፅብራቕን ንመንግስቲ ኢትዮጵያን ጎረባብቲ ሃገራትን ምፅራፍን መግለጺኦም እዩ፡፡

ናይቲ ዕረ መልሓሶምን ዓዘርቆዘር ዝመልኦ ዘረበኦም መቐፀልታ ጳጉሜን 1-3/2005 ዓ.ም ዝቐፀለ ቃለ-መሕትት ንጋዜጠኛታት ዓዶም ብቲቪ ኤሪ ሂሶም ነይሮም፡፡ ከምዚ ከማይ ነቲ ቃለ-መሕትት ዝተኸታተለ ሰብ ኣብ ልዕሊ እቶም ዝሓትዎም ዝነበሩ ጋዜጠኛታት ዘንፀባረቑ ዝነበረ ፍርሕን ስግኣትን ከየንበበ ኣይተርፍን፡፡ እዚ ውፅኢት ናይቲ ኣብ ኤርትራ ዘሎ ዓፋኒ ስርዓት ምሕደራ ስለዝኾነ ድማ ብዙሕ ዘይከገርዎ ይኸእል፡፡

ብወገነይ ኣብ ሞያ ጋዜጠኝነት ንልዕሊ 10 ዓመታት ኣገልጊለዮ እዩ፡፡ ካብ ታሕተዋይ ክሳብ ላዕለዋይ መራሒ ህዝብን ሃገርን ቃለ-መሕትት ንምክያድ ዕድል ገጠሙኒ እዩ፡፡ እንትሓትት ግን ከምቶም ን“ወዲኒ” መራሒ ፕረሲደንት ኢሳይያስ ኣፈወርቅ ዝሓቱ ዝነበሩ ጋዜጠኛታት ዘንብበሎም ዝነበርኩ ስምዒት ፍርሒ ተቐጠኒ ኣይፈልጥን፡፡ ናይ ዝለኣኸኒ ሚድያ ልእኸቶ ዘንፀባረቑ

ሕቶታት ሒዞ ተሪረ እሓትት ምላሽ እረክብ። እቲ ምላሽ ዘየዕገበኒ እንተኾይኑ ድማ መሊሰ መብርሂ ክዋሃበኒ ደጊመ እሓትት እዚ እዩ ብሞያይ ዝፈልጦ ሓቂ። ካብዚ ወፃኢ ሓላፍነት ህዝብን መንግስትን ንዝተሰከመ ሰብ እንትሓትት(ን“ወዲኒ” መራሒ ፕረሲደንት ኢሳይያስ አፈወርቅ ግና ቅዋማዊ መሰረት ኣብ ዘይብሉ ስልጣን ተወጢሖም ክምርቱ ህዝቢ ኤርትራ እወንትኡ ኣየረጋገፀሎምን።) ብፍርሒ ዝርዕደሉን ዝቐጠነሉን ምኽንያት የብለይን። ይኹን እምበር ኣብ ኢትዮጵያን ኤርትራን ዘሎ ስርዓት ብባህሪ ይፈላለ እዩ እሞ፣ በቲ ኣነ ዝዕቀኖ ንናይ ቲሺ ኤሪ ጋዜጠኛታት ክዕቅኖም ኣይግበአንን። እንተኾነ ግን ጋዜጠኛታት ኤርትራ እቲ ሒዞ ዘለኹምዎ ሕሱም እዋን ሓሊፉ ከምዚ ነበረ ኢልኩም እተዘንትውሉ ራህዋ ግዜ ክመፀልኩም ሰናይ ትምኒተይ እገልፀልኩም። ኩሉ ነገር ድማ ብሰናይ ትምኒት ጥራሕ ዝጋሃድ ስለዘይኮነ ዘለኹምዎ ፅልሙት ኩነታት ክበርህ ቃልሰኹም ክተጎሃህሩ ሞያውን ሕውነታውን ፃውዒተይ እንትልግስ “ ኣብ ኩናት ዘይወፃለ በሊሕ” ኢልኩም ከምዘይትምልሱለይ ብምትእምማን እዩ።

“ወዲኒ” መራሒ ፕረሲደንት ኢሳይያስ አፈወርቅ ንዘቤታዊ ኩነታት ሃገሮም ኣመልኪቶም ኣብ ፖለቲካ፣ ማሕበራውን ቁጠባውን መዳያት ዘመዝገቡዎም ዓወታት ኣንዲሖም ዘርዚሮም። ባዕሎምን ውድቦም ህ.ግ.ደ.ፍ.ን መንግስቲ ኤርትራን ብዝሃብዎን ይህብዎ ብዘለውን ኣመራርሓ ዝግረመን ዝምሰጡን ሓዳ ሓደ ወፃኢተኛታት ንህዝቢ ኤርትራ ብኸምዚ ዝስዕብ ይገልፅዎ ኢሎም። “ ናይ ህዝቢ ኤርትራ ሃገራውነትስ ኣምልኽ እዩ” ይበሃል ኢሎም። ርግፅ እዩ ህዝቢ ኤርትራ ንሃገሩ ይፎቱ። ምኽንያቱ ነፃነት ሃገሩ ንምርግጋዕ ማእለያ ዘይብሉ ኩለመዳያዊ መስዋእቲ ስለዝኸፈለ። ግንከ ነቲ ሃገሩ ዝፎቱ ህዝቢ ኤርትራ ናይ ዝኸፈሎ መስዋእቲ ዝምጥን ሞሳን ካሕሳን ክረክብ ብመዳያት ፖለቲካ ማሕበራውን ቁጠባውን “ውሃ” ዘብል ኣመራርሓዊ ይረክብ ኣሎ? ነዚ ሕቶ እዚ “ወዲኒ” መራሒ ፕረሲደንት ኢሳይያስ አፈወርቅ ብኣግባቡ ክምልስዎ ይግባእ።

ን “ወዲኒ” መራሒ ፕረሲደንት ኢሳይያስ አፈወርቅ ቃለ-መሕትት የካይዱሎም ካብ ዝነበሩ ኣርባዕተ ጋዜጠኛታት ሓዲኡ ዓርሰ እምነት ብዘይብሉ ኣዘራርባ፣

“ክቡር ፕረሲደንት ብሰንኪ ናብ ማእቶት ምኽታት ሓደ ሓደ ቤት ዕዮ መንግስቲ ተፃዕየን ህዝቢ ኣግልግሎት ዘይረኽበሉ ኣጋጣሚታት ኣሎኖም ኣብዚ እንታይ ትብለና?”

ኢሉ ሓተተ። “ወዲኒ” መራሒ ፕረሲደንት ኢሳይያስ አፈወርቅ ገዳም እሾኽ መሲሉ ናብቲ ሕቶ ዘቐረበሎም ጋዜጠኛ ኣዲንቶም ጎልጉሎም ክውሕጡዎ እናደለዩዎ ንሕቱኡ ብሕቶ መለስዎ፣

“ ኣበይዩ ከምኡ ተገይሩ? ጉዳይ ብጉዳይ ንዘራረብ? ኣበይ ከምኡ ተገይሩ። ኣነ ከምዚ ዝበሃል ዝፈልጦ የብለይን።...”

ብምባል እቲ ጋዜጠኛ እታ ብመልክዕ ሕቶ ዘቐረባ ዘረባ ክውሕግ ዓቕሉ ኣጭነቕሉ። ቀጺሎም ድማ፡-

“ ከምዚ ዝገበረ ቤት ዕዮ መንግስቲ እንተሃልዩ ተጋግዶ” ድሕሪ ምባሎም እቲ ሕቶ ዘቐረበሎም ጋዜጠኛ ዳርጋ ብሓውሲ ፍርሒ ዝጀመራ ዘረባ ከይቀጠላ ኣምንጉዮዎ ፀጥ በለ። “ወዲኒ” መራሒ ፕረሲደንት ኢሳይያስ ኣፈወርቅ ድሌቶም ከምኡ እዩ ነይሩ እመስለኒ ካልእ ሕቶ ክቐርብሎም ናብ ካልኦት ምምዕዳው ጀመሩ።

“ወዲኒ” መራሒ ፕረሲደንት ኢሳይያስ ኣፈወርቅ መራሒ ሃገር ኣዘራርብኡ እንታይ ክመስል ከምዝግበኦ ብስሩዶኽ ይግንዘቡ? ዘብሉ ብዙሓት ሕግቻት ቃላት ካብ ኣፎም ብፍንው እንትወፁ ይስማዕዮ። ቅድሚ ሎሚ የካይድዎም ካብ ዝነበሩ ቃለ-መሕትታት ምጥቃስ ንግዚኡ ኣፅኒሐ ኣብቲ ቅንያት ጳጉሜን 2005 ዓ.ም ዝሃብዎ ቃል ከተኩር። ብዛዕባ ህሉው ፖለቲካዊ ኩነታት ኤርትራን ኢትዮጵያን፣ ኤርትራን ጅቡቲን ኣመልኪቱ ንዝቐረበሎም ሕቶ ኣብ ዝሃብዎ ገመድ ዝኾነን ዝተሳኸረን ብፀርፍታት ዝተሰነዩ ምላሽ “ ቆልማዒ፣ ኣላጋጭ...ተረፍ ሸሓነ ዘልምፅ” ዝብሉ ቃላት ወርቂሮም። ከምዚኦም ዝኣመሰሉ ዕያፍ ቃላት ካብ ኣንደበት ሓደ መራሒ ሃገር ክትሰምዖም ብጣዕሚ ትሰክፍ። ኣሽንባይ’ዶ ሃገር ትኣክል ካብ ዝመርሕ ርእሰ ብሄርስ ንሓደ ጣብያ (ቀበሌ) ካብ ዝመሓድር እኳ ክትሰምዖም ባህ ኣይብልን። እንተ “ወዲኒ” መራሒ ፕረሲደንት ኢሳይያስ ኣፈወርቅ እንተይተገደሱ የውድቐዎም። ለባምን መስተውዓልን ህዝቢ ኤርትራ ምሕረት ኣውርደልካ እብል።

“ወዲኒ” መራሒ ፕረሲደንት ኢሳይያስ ኣፈወርቅ ንኩነታት ፖለቲካ ዓለም ቀርኒ ኣፍሪካን ኣልዒሎም እውን ንተኸታተልቲ ሰለስተ መዓልታት ኣብ ዘካየድዎ ነዊሕ ቃለ-መሕትት ኣንዊሐም ተዛሪቦም። ከምልማዶም ንዓለማውን ኣህጉራውን ትካላት ሕቡራት መንግስታት፣ ሕብረት ኣፍሪካን ኢጋድን መጋበርያ ሓያላት ሃገራት ዓለም እየን ኢሎም ተሃሪፎም። ብዛዕባ ህልው ኩነታት ሰሜንን ደቡብን ሱዳን ኣልዒሎም እንትዛረቡ ደቡብ ሱዳን ነፃነታ ምእዋጃ ዘይወሓጠሎም እኳ እንተኾነ እቲ ዘሎ ኩነታት ተቐቢልካ ካብ ምኻድ ካሊእ ኣማራጺ ዘይምህላው ግልጺ ገይሮም።

ንጉዳይ ሃገር ሶማሊያ ኣልዒሎም እውን ተንቲኖም። መንግስታት ዓለም ኣብ ሃገር ሶማሊያ ዝተረጋገኡ ኩነታት ክፍጠርን ንህዝቢ ተሓታትነት ዘለዎ ማእኸላይ መንግስቲ ክጣየሽን ንዝገበርዎን ይገብርዎ ንዘለውን ፃዕሪ “ወዲኒ” መራሒ ፕረሲደንት ኢሳይያስ ኣፈወርቅ ኣንቋሺሾም። እቲ ኣብ ሃገር ሶማሊያ ዝረከ ዘሎ ከይዲ ቅልውላው ዝፈትሕ ዘይኮነስ ዘጋድድዩ ኢሎም ገሊዖም። ብፍላይ ጠንካራ ሃገር ሶማሊያ ንክትህሉ ብጎረባብቲ ሃገራት (ኢትዮጵያ፣ ኬንያ፣ ጅቡቲን ካልኦትን) ዝግበር ዘሎ ዘይተኣደነ ደገፍ ብኣንደበት “ወዲኒ” መራሒ ፕረሲደንት ኢሳይያስ ኣፈወርቅ “ ኢድ ምትእትታውን ፍታሕ ዘየምዕእን እዩ” ተባሂሉ ተቐኘዒቡ። ይኹን

እምበር እቲ ኣብ ሃገረ ሶማልያ ዝረከ ዘሎ ለውጢ ካብቲ “ወዲኒ” መራሒ ፕረሲደንት ኢሳይያስ ኣፈወርቅ ዝገልጸዎ ዘለዎ ዝተፈለየን ተስፋ ወሃብን ምዃኑ ዓለምን ኣፍሪካን ዘረጋግፅዎ ዘለው ሓቂ እዩ። ሃገረ ሶማልያ ድሕሪ ውድቀት መንግስቲ ስያድ ባሬ ንልዕሊ 10 ዓመታት መንግስቲ ኣልቦ ኮይና ፀኒሓ ካብ ቀረባ ዓመታት ናብዚ ብሓገዝ መንግስታት ዓለምን ጎረባብቲ ሃገራትን ማእኸላይ መንግስቲ ተኸላ ፅብፅባሕ ዝሕሸ ሃዋህው ኣብ ምስፋሕ ትርኩብ። እዚ እዩ እቲ ኣብ ባይታ ዘሎ ሓቂ። ኣብ ሓንጎል “ወዲኒ” መራሒ ፕረሲደንት ኢሳይያስ ኣፈወርቅ ብዛዕባ ሃገረ ሶማልያ ዘሎ ኩነታት ግን ሕምስምስን ህውከትን እዩ። ምሕረት የውርድ “ኣይይ!”።

“ወዲኒ” መራሒ ፕረሲደንት ኢሳይያስ ኣፈወርቅ ንዓና ንኢትዮጵያውን ልዕሌና ሓልዮሙልና ነቲ ናይ ሓድነትና ተምሳሌት፣ ጉዕዞ ህዳሰና ኣብ ድልዱል ሰረት ምህላው ዘበሰረ ቀዋሚ ሓወልትና ዝኸነን፣ ህንፃቱ እንትገዛዘም ልዕሊ እቲ ዘፈልፍሎ ሓይሊ ኤሌክትሪክን ዘርክቦም ካልኦት ማንታታት ረብሓ ዝሓለፈ ፖለቲካዊ ትርጉም ዘለዎን “ኣፈላላይና ዕባቕናን ምንጪ ጥንካረናን” ዝብል ሃገራዊ መሪሕ ቃልና ብተግባር ዘግህድ ፕሮጀክት ዓብዪ ግድብና ከምቲ ዝጀመርናዮ ዓሲልና ተሳትፎና ከይነፅዝዝ እናነፃፀሩ ከምዚ ብምባል መኸሮሙና፣

“... እስራኤል በዝሒ ህዝባ ሸውዓተ ሚሊዮን ኣቢሉ እዩ። እታ ሃገር እተመንጭዎ ሓይሊ ኤሌክትሪክ ግን 11 ሺሕ ሜጋ ዋት እዩ። ኢትዮጵያ ን 80 ሚሊዮን ህዝባ ካብ ዓብዪ ግድብ ህዳሰ 6 ሺሕ ሜጋ ዋት ሓይሊ ኤሌክትሪክ ከፈልፍል እዩ ምባላ ምንም ትርጉም የብሉን። ናይ ሚሊኒየም ሓፅቢ ንዘረባ ዝበቅዕ ኣይኮነን። ንመፈልፈሊ ሓይሊ ኤሌክትሪክ ድዩ ክውዕል? ወይስ ንመስኖ ወይስ ንሕርሻ? ክትዛረበሉ ዘሰክፍ እዩ። ኣእምሮ ንዘለዎ ሰብ ብዛዕባ ሚሊኒየም ሓፅቢ እንተተዛራብካዮ ትርጉም ኣይህቦን። ንረብሓ ህዝቢ ዘይኮነስ ንፖለቲካዊ ሃልኪ ተባሂሉ ዝሰራሕ ዘሎ ትርጉም ዘይብሉ ፕሮጀክት እዩ። እቲ ፕሮጀክት ብስሩ ካብ ጁባ ኢትዮጵያውያን ተዋጊኡ ክስራሕ ዘይግበኦ ትርጉም ዘይብሉን ንህዝቢ ዘይረብሕን ነገር እዩ። ሕጂ ዘሎ ኣስታት 90 ሚሊዮን ዝበፅሕ ህዝቢ ግብፂ ድሕሪ 10,20 ዓመታት ናብ 160 ሚሊዮን ኣቢሉ ክበፅሕ ስለዝኸእል ግብፂ ኣብ ሩባ ኣባይ እተልዕሎ ዘላ ሕቶ ፍትሓዊ እዩ። ማያ ክትንከፍ የብሉን።... ብኣጠቓላሊ ኢትዮጵያ እትሃንዶ ዘላ ሓፅቢ ሚሊኒየም ቅልውላው ቀርኒ ኣፍሪካ ዘጋድድ እዩ። ብስሩ ብዛዕባ እዚ ሓፅቢ ተደጋጊሙ ኣብ ሚድያ እንትዝረበሉ ስግልግል እዩ ዝብለኒ” ክብሉ ሃውቲቶም “ወዲኒ” መራሒ ፕረሲደንት ኢሳይያስ ኣፈወርቅ። ሓቆም ስግልግል እወ የብሎም። ምኸንያቱ ዕብዮት ኢትዮጵያውያን ዘይምነዩ ሓማሲ እዩም እሞ። ብዛዕባ ልዕሊ ፍልጠቶም ዝኸነ ህንፃት ዓብዪ ግድብ ህዳሰ ካብ ምዝራብ ግን ከተማታት ኤርትራ ብሕፅረት ሓይሊ ኤሌክትሪክ ባዕ ህልም እናበላን ህዝቢ መብራህትን ዝሰትዮ ፅሩይ ማይ ስኢኑ እናማረረን እናረኣዩ ነዚ ዝኸውን ጥቅው ፍታሕ ከናድዩ እንተዝደኸሙ ደ ኣይመሓሸን?።

“ወዲኒ” መራሐ ፕረሲደንት ኢሳይያስ አፈወርቅ ፅያፍ ቃላት ጥራሕ አይኮኑን ብዘይሰኸፈት ዝሰንድው። ታሪኽ እውን የህብዑ። ብፍላጥ ድዮም ብዘይፍላጥ ዘህብዕዎ ምሁራን ታሪኽ ፈትሹዎ። ፡ እቲ ዝገርም ግን እቲ ዘህብዕዎ ታሪኽ ናይ’ቲ ፀላኢያይ እዩ ዝብልዎ መንግስትን ህዝብን ኢትዮጵያ ጥራሕ እናመሰሎም እምበር እንኮላይ ናቶም እውን እዩ። ሓደ ግዜ ንስሙይ ምሁር ፖለቲካን ተመራማሪ ታሪኽን ሙሉ-ወርቅ ኪዳነማርያም ተወኪሰ ካብ ዝፀሓፍኩዎ ቆንጢረ ክጠቅስ። ፡

“...ክሳብ ዘበነ ሃፀይ ዮውሃንስ ብህዕባ ዝነበረ ኩነታት ኩላትና ሓደ ኢና ነይርና። ብሓደ ንዛረብ ብሓደ ንጉይል። ቋንቋና ሓደ ክሳብ ሽዑኡ ዝነበረ ታሪኽና አይተፈላለዩን። ገሊኦም ፀወይቲ ዘይነፅፍ ታሪኽ ልክዕ ከምቲ ጣልያን መጊኡ ዝገዝእና አሉላ እውን ዓቀይታይ እዩ ነይሩ ኮለናይዘር ዝብል ፅውፅዎይ የቐርቡ። አድጊ ፅዒኑ ዝገዝእ ኮለናይዘር ካበይ መፅዩ ኢሎም ከእምኑ ከምዝኸእሉ ሓዱሽ አፀሓሕፋ ታሪኽ ብእኦም እዩ ተጀሚሩ። እቲ ዘህስሰዎ ዘለው ታሪኽ ናይ ትግራይ ታሪኽ ጥራሕ አይኮነን። እቶም ዝተጋደሉን ዝተሰውኡን አቡኡ ሾነ አብዚ ኩላቶም ናይ ሓባር ወለድና እዮም። ዋላ ክንዲ ዝድላዮም አብ ዳሕራይ ታሪኽም ዝገበሩ እንተገበሩ እኒ ራእሲ ወልደሚካኤል እኒ ራእሲ ሃይሉ ኩሎም ራእስነት ዝተቐበሉን አክሊል ዝደፍኡን ካብ ሃፀይ ዮውሃንስ እዮም። እቲ ናይ ቐደም ታሪኽ ናይ ኩልና ምኃኑ ብ1579 ዓ.ም ዝወዓለ ኩናት ፈረስ ማይ አንፃር ቱርኪ አብ ዝተገበረ ግጥም ዝወዓሉ ኩሎም ጀጋኑ ወለዲ መረብ ምላሽን ሰገር መረብን እዮም ነይሮም። ዑቕባሚካኤል ጥቁር ካብ ሰገር መረብ፣እኒ አዝማች ተኸለጊዮርጊስ ካብ መረብ ምላሽ ንአብነት ምጥቃስ ይካኣል። እዞም ሰባት እዚኦም ሽዑኡ አይተፈላለዩን። ብሓደ እሞ ትጉፃዝ መንገድኻ ክፈላለይ እንተሎ ክሳብ እዚ ብሓደ መጊእና ካብኡ ክዓ አነ ንሸረ ኸይደ ንስኻ ክዓ ንአስመራ ኸይድካ ኢልና ክንፈላለ ንኸእል ኢና። አስመራን ሸረን ምብፃሕና ግን ክሳብ ዝተወሰነ መንገዲ ብሓደ ንኸይድ አይነበርናን ማለት አይኮነን። እቲ መብጊሕና እዩ ዝፈላለ እምበር እቲ መንገድናስ ሓደ እዩ ነይሩ። አብ አፀሓሕፋ ታሪኽ ቡቲ ናይ መግላእቲ አተሓሳስባ ተጨውዮም ናይ አቦታቶም ታሪኽ ዘህስሱ ዓሓፍቲ ኢና በሃልቲ አለው። ጣልያን ዝገበሮ ኹሉ ዝንእዱ ካብ ምንኣድ ሓሊፎም ንምንታይ እባ እዩ ቅድም ኢሉ ዘይመፀልና ኢሎም ዝናፍቑ አለው። ጣልያን ፅንሕ ዘይበለልና ኢሎም ዘፃልቱ አለው። ብአጠቓላሊ ብባዕዳዊ አተሓሳስባ ተጨውዮም ናይ አቦታቶም ታሪኽ ዘህስሱ አለውታ።እዚ አነ ጥራሕ ዝብሎ አይኮነን። ካብ’ቲ አነ ዝነበረሉ ዘለኹ ከባቢ ንላዕሊ አቡኡ እዩ ተፃሒፉ። አቡኡ ዘሎ መፃሕፍቲ ይበዝሕ። ቅኔ ሓበሻ ብዝብል ዝፃሓፍዎ መፅሓፍ አሎ። ጥንታዊ ቅዱስ መፅሓፍ አለው ዝበሃሉ ዓበይቲ ትግራይ ትግርኛ አብ ሓማሴን ተአኪቦም ዝፃፍዎ እዩ። ካልኦት ብዙሓት መፃሕፍቲ እውን አለው። እዚኦቶም ናበይ ክቅበሩ ከምዝተደለየ አይርደእንን። ስለዚ እቲ ምዝባዕ ታሪኽ ብኸልተ ሸነኽ ዝኸይድ ዘሎ ምኃኑ ክንፈልጦ አለና።

ገሊጹም ግድድ ዝበሎም ፀሓፍቲ ድማ ሃፀይ ዮውሃንስ ዓቀይታይ እዮም። ካብ ሃፀይ ዮውሃንስ ሓሊፎም ንድሕሪት ብምምላስ ኢዛና እውን ከምዚ እዩ ነይሩ ዝብሉ ከም እኒ ኣባ ገ/የሱስ ዝብሃሉ ናይ ሻዕብያ ባሕታዊ ፀሓፊ ኣለው። እዞም ፀሓፊ ዝተደናገረ ታሪኽ ብምፅሓፍ ኢዛና ከምዚ ዝበለ እዩ ኢሎም ክሳብ ምፅሓፍ ዝበዕሉ እዮም። ኢዛና መንን?ናይ መንን? ከምዝነበረ ኣይገልፁን። ሕልፍ ዝበሎም መደናገርቲ ፀሓፍቲ ድማ እቲ ኣብ ዩኒቨርስቲ እንመሃሮ ናይ ኢትዮጵያ ታሪኽ ገልቢጦም ኣስማት ብምልዋጥ አሶሳ ትብል ዝነበረት ከረን ይብልዋ፣ካሊእ ዝብል ዝነበረ ድማ ናብ ሰንዓፈ ብምቕያር እቲ ታሪኽ ኤርትራ ዝብል ካብ ሰንዓፈን ከረንን ፈጻሙ ከምዚ ይሰግር ተገይሩ ይጻፍሩ። እዚ ያኢ እነተተነገሩስ የእምን እዩ ተባሂሉ እዩ ዝጻፍ ዘሎ። ከምዚ እም ዝኣመሰሉ ኣፀሓፊታት ክንዋገኦም እንተኾይንና ናይ ወለድና ታሪኽ ክንፅሕፍ ኣለና። ክንንብብ ኣለና እዩ እቲ ዋና ቁምነገር።...”

እዚ ዝደገምኩሉ ምኽንያት ስለዘለኒ እዩ “ወዲኒ” መራሒ ፕረሲደንት ኢሳይያስ ኣፈወርቅ ንህልው ፖለቲካዊ ኩነታት ኢትዮ ኤርትራ ኣመልኪቱ ንዝቐረበሎም ሕቶ እንትምልሱ “...ብዛዕባ ኣየኒኣ ኢትዮጵያ ኢኻ እትዛረብ ዘለኻ ኢትዮጵያ እኮ ድሕሪ ካልኣይ ኩናት ዓለም ዝተፈጠረት ሃገር’ያ...” ኢሎም። እዚ ዕብዳን እዩ እምበር ካሊእ እንታይ ክበሃል ኮይኑ። ካልኣይ ኩናት ዓለም እቲ ብ 1939 ኣቆፃፀራ ኣውሮፓ ኣብ እውሮፓ ዝተጀመረ’ዶ ኣይኮንን እዩ?። ሓቀይ ካልኣይ ክናት ዓለም 74 ዓመት ኣቢሉ’ዶ ኣቐጻጸ?። እሞ ኢትዮጵያስ ቅድሚ 74 ዓመታት እያ ከም ሃገር ተፈጠራ ድዮም ዝብሉና ዘለው “ወዲኒ” መራሒ ፕረሲደንት ኢሳይያስ ኣፈወርቅ?። ብጣዕሚ መሰከፊ ዘረባ እዩ። ልዕል ኢሉ ከምዝተገለፀ እቲ ሕሉፍ ታሪኽ ናይዛ ሃገር እኮ ናይ ኩላትና እንኮላይ ናይ “ወዲኒ” መራሒ ፕረሲደንት ኢሳይያስ ኣፈወርቅ እዩ። ስለዚ ከምዚ ዓይነት ጌጋ ምፍፃም ዳኣ ብሰለት ድዩ ዕሽነት ክበሃል? ምስ ሕሉፍ ታሪኽካ ምርፃን እንታይ ንምፍፃም እዩ?። መልሱ ንምሁራን ታሪኽ ክሓድጎ።

እታ “ወዲኒ” መራሒ ፕረሲደንት ኢሳይያስ ኣፈወርቅ ቅድሚ 74 ዓመታት እያ ከም ሃገር ጠጠው ኢሳ ዝብልዋ ዘለው ኢትዮጵያን ግን ናይ ናይ 2000 ዓመታት ጉዕዞኣ ቅድሚ ሽዱሽተ ዓመታት ዛዚማ ንሳልሳይ ሽሕ ዘበነ ህዳሰ (ሳልሳይ ሚሊኒየም) ብዓወታት ተፀምቢላ ሓንጎፋይ ከምዝበለቶ ን “ወዲኒ” መራሒ ፕረሲደንት ኢሳይያስ ኣፈወርቅ ከዘኻኸርም እፈቐደለይ። ወዮ ዳኣ ዝበልዕሉ ዓሕሊ ዝሰብሩ ከዳዕ ኮይኖም እምበር ካብታ ዝተወዱላ ፀሎት እትበሃል ዓዲ በሪሮም ኣብዛ ዓባይ ሃገር ኢትዮጵያ ተማሂሮም ጥዑም በሊያምን ሰትዮምን እንድዮም ግዲ።

“ወዲኒ” መራሒ ፕረሲደንት ኢሳይያስ ኣፈወርቅ ኣብቲ ኣብ ቅንያት ጳጉሜን ዝሃብዎ ቃለ- መሕትት ከም ልማዶም ብዝተኸበሩ ቀዳማይ ሚኒስትር ሃገርና ሃይለማርያም ደሳለኝ ዝቐረበሎም

ዳግማዊ ናይ ሰላም የውዲት እውን ከቆናፅቡ ተሰሚያም እዮም። ናይ'ዚ ብድፅ ዝተመልኦ ኣካይደኦም ውፅኢቱ ድማ ንህዝብን ሃገርን ኤርትራ ናብ ድከትን ደልሃመትን የእትዎ ኣሎ።

“ወዲኒ” መራሒ ፕረሲደንት ኢሳይያስ ኣፈወርቅ ኣብ ምዝዛም ካልኣይ ክፋል ቃለ-መጠይቕ ዘርኣይዎ ጠባይ ክንዲ ህዝቢ ኤርትራ ኮይነ ብጣዕሚ ሓፊረሉ። ነዚ ገሊፀ ድማ ፅሑፊይ ክዛዝም። እቲ ጳጉሜን 2/2005 ዓ.ም ብኣቆፃፅራ ኤርትራ ምሸት ሰዓት 8:00 ጀሚሩ 10:00 ዝተወደኦ (ብኣና ካብ ሰዓት ክልተ ምሸት ክሳብ ሰዓት ኣርባዕተ ዝተኻየደ) ቃለ-መጠይቕ ኣርባዕተ ጋዜጠኛታት እናተፈራረቕሉ ብቐጥታ ፈነወ እዩ ተሳሊጡ። ኣብ መዛዘሚ እቲ ቃለ-መጠይቕ ሓዲኡ ጋዜጠኛ፡

-

“ክቡር ፕረሲደንት ሕቶታት ኣፃዕጊዕና ኣብዚሕናልካ እመስለኒ...እምበኣር ዝተረፈ ፅባሕ ኣብ ሳልሳይ ክፋል (ጳጉሜን 3/2005 ዓ.ም) ክንቅፅሎ” በለ።

“ወዲኒ” መራሒ ፕረሲደንት ኢሳይያስ ኣፈወርቅ ከይሓነኹ ኣብ'ቲ ቀጥታ ፈነወ ንህዝቢ ብዘለዎም ቅሉፅ ንዕቕቡ ብዘርኡ ኣገላልፃ።

“...ኣይ ፅባሕ ኣይጥዕመንን መዓልቲ ዕረፍተይ እዩ (ጳጉሜን 3/2005 ዓ.ም ሰንበት እዩ ውዲሉ) ኣይትረኽቡንን።...” ኢሎም ተዛሪቦም።

ምናልባሽ እዚ ቃል'ዚ ቀሊል ይመስል ይኸውን። ግን ብኣንደበት መራሒ ሓንቲ ሃገር እንትዝረብ ብጣዕሚ ከቢድዮ። እዚ ቃል'ዚ ናይ ዝኾነት ትኹን ሃገር ትሕት ዝበለ ስልጣን ዘለዎ ሰብ እንተትዛረቦስ ዘይክገርም ይኸእል። ብኸልተ ምክንያት። ሓደ ታሕተዋይ በዓል ስልጣን እዩ'ሞ ዝቐርብሉ ሕቶታት ህዝቢ ብኣግባቡ ንክምልስ ዓቕሚ ይሓፅር ይኸውን ስለዚ “ኣይጥዕመንን” ዝብል ቃል ከም መኸወሊ ክጥቀም ሓሲቡ ክዛረብ ይኸእል። ስለዚ ንሕቶ ህዝቢ ክምልስ ፍቓደኛ ዘይኮነ ታሕተዋይ በዓል ስልጣን እንተሃልዩ ኣብ ልዕሊኡ ናብ ዘሎ ኸይድካ ንሕቶ ህዝቢ ዝግባእ ምላሽ ምንዳይ ከም ካልኣይ ኣማራጺ ምጥቃም ይከኣል።

ፕረሲደንት ሓንቲ ሃገር ዝኣክል ካብ ዘመሓድሮ ህዝቢ ንዝቐርበሉ ምላሽ “ኣይጥዕመንን” ቀምሽ እነይ ኣሕንኩሊኒ ዝዓይነቱ ምክንያታት ምሃዙ እንተድሓርሕርኩ ናብ መን ኮን እዩ ኣቤት ዝበሃሎ?። ብስሩኽ ህዝብን ሃገርን ዘመሓድር መራሒ ብዘይካ ንሃገሩን ህዝቡን ንውልቀይ ዝብሎ ግዜዶ ኣለዎ እዩ? ናይቶም ሓቀኛታት ምእንቲ ህዝቢ ክብሉ ኩለንተንኦም ዘሀግሩ ከም እኒ ናይ ሊሂቃን ልሂቅ ትእምርተ ፅንዓት ስውእ ቀዳማይ ሚኒስትር መለስ ዜናዊ ዝኣመሰሉ መራሕቲ ሃገርን ህዝብን ኩሉ ግዜኦም ንህዝብን ንሃገርን እዩ ዝውፈ። እንተ ከም እኒ ኢሳይያስ ኣፈወርቅ ዝኣመሰሉ ማፍያታት መራሕቲ ሃገር ግን ንውልቀ ማችኦም እምበር ንማቻ ህዝቢ ዘቐድም ሕልና የብሎምን። ስለዚ “ወዲኒ” መራሒ ፕረሲደንት ኢሳይያስ ኣፈወርቅ ናይ ከምኡ ዝኣመሰሉ

ዘይኣብነታውያን መራሕቲ ዘንፀባርቓዎ ነውራም ተግባር እዮ ኣብ ቀጥታ ፈነወ ቲቪ ኤሪ ኣንፀባሪቓዎ። እዋይ ሃገረ ኤርትራ ን30 ዓመታት ዝኣክል መላምል ደቅኹ ንነፃነት ገቢርክስ ብኸምዚ ዝኣመሰለ ወዲኒ እናተመሓደርኪ ሳንዱቕ ኮይንኪ ክሳብ መፃዝ ኢኹ እትቐፅሉ?። እንትጠቓለል ፕረሲደንት ኢሳይያስ ኣፈወርቅ እቲ ጭልጨፍል ዘይኮነስ እቲ ፋሉል “ወዲኒ” መራሕ ሃገር እዮም።